

II POWIATOWY KONKURS HISTORYCZNY HOCHBERGQUIZ - EDYCJA 2024

I LO IM. BOLESŁAWA CHROBREGO W PSZCZYNI

MUZEUM ZAMKOWE W PSZCZYNI

POWIATOWE OGNISKO PRACY POZASZKOLNEJ W PSZCZYNI

zapraszają uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych do udziału
w konkursie historycznym

„Anhaltowie – książęta na zamku w Pszczynie”

Stary książę ponownie zaprasza w progi Stajni Książęcych w Pszczynie. Dla upamiętnienia swoich poprzedników rodziny Anhalt - Köthen Jan Henryk XI Hochberg – przemysłowy magnat, Wielki Łowczy Królestwa Prus, założyciel Hochbergianum, twórca potęgi Księstwa Pszczyńskiego zaprasza do wzięcia udziału w historycznych potyczkach.

Cele konkursu:

- zainteresowanie postacią Ludwika Anhalta;
- zapoznanie z życiem dworskim Anhaltów oraz ich działalnością gospodarczą;
- rozbudzenie zainteresowania historią lokalną oraz regionalną;
- kształtowanie postawy szacunku i przywiązania do historii, kultury i tradycji „małej ojczyzny” oraz ludzi i ich osiągnięć;
- zachęcanie uczniów do rozwijania zainteresowań oraz wdrażanie do współpracy koleżeńskiej;

Regulamin konkursu:

1. W konkursie biorą udział **dwuosobowe zespoły uczniów z klas VIII szkół podstawowych oraz klas I szkół ponadpodstawowych.**
2. Szkoła może być reprezentowana przez **jeden zespół.**
3. Uczestnicy konkursu napiszą test wiedzy oraz wykonają zadania praktyczne (analiza mapy, wykorzystanie źródeł pisanych i niepisanych) przygotowane na podstawie:
 - ✓ **Słownik biograficzny ziemi pszczyńskiej**, red. A. Lysko, Pszczyna 1994, s. 16 (hasło: Ludwik Anhalt)
 - ✓ J. Kruczek, T. Włodarska, **Życie dworskie w Pszczynie 1765-1846**, Pszczyna 1984.
(podrozdziały: Siedziby, Stół dworski, Uroczystości dworskie)
 - ✓ Tekstu dołączonego do regulaminu niniejszego konkursu „Anhaltowie na pszczyńskim zamku”
 - ✓ Filmu zrealizowanego przez Muzeum Zamkowe w Pszczynie „Śladami księcia Ludwika”
<https://www.youtube.com/watch?v=WLHPVJJppOQ>
4. Termin zgłoszenia do Konkursu upływa: **17.04.2024r.** wydrukować i przesać formularz na adres mailowy podany w punkcie 9.
5. Termin konkursu: **24. 04. 2024r., (środa), godz. 11:30.**
6. Konkurs odbędzie się **w Stajniach Książęcych w Pszczynie.**
7. Na zwycięzców konkursu czekają nagrody i pamiątkowe dyplomy.
8. W kwestiach nie objętych regulaminem o dalszym przebiegu decyduje komisja konkursowa.
9. **Dodatkowe informacje o konkursie można uzyskać** wysyłając pytania na adres e-mail: naherbatceustaregoksięcia@gmail.com

„Anhaltowie - księżęta na zamku w Pszczynie”

KARTA ZGŁOSZENIA

NAZWA SZKOŁY:

NR TEL.

UCZESTNICZY (imię, nazwisko)

1. _____

2. _____

NAUCZYCIEL/OPIEKUN (imię, nazwisko)

ADRES E-MAILOWY NAUCZYCIELA/OPIEKUNA

Anhaltowie na pszczyńskim zamku

Przez prawie 100 lat Pszczyna należała do rodziny Anhalt-Köthen, bezpośrednich męskich potomków pogromcy Połabia, księcia Saksonii Albrechta Niedźwiedzia. Śląski nabytek trafił w ich ręce dzięki małżeństwu księcia Augusta Ludwika (1697-1755) kolejno z dwiema siostrami hrabiego Jana Erdmanna Promnitz, pana na Pszczynie i Żarach, ostatniego z rodu. W 1726 roku August Ludwik wziął ślub z Chrystianą Joanną Emilią Promnitz (1708-1732), a po jej śmierci 6 lat później z Anną (1711-1790). Z pierwszego z tych małżeństw pochodził Fryderyk Erdmann (1731-1797). Po wymarciu Promnitzów Fryderyk Erdmann stanął w konkury o spadek po wujku. Ubogi i niezbyt wpływowy książę uzyskał spadek głównie dzięki... poparciu swej odległej kuzynki, carycy Katarzyny II, z urodzenia księżniczki Anhalt-Zerbst. Jej protekcja pozwoliła mu w 1765 roku objąć władzę w Pszczynie, a potem jeszcze nie raz bogata krewna wspierała go. Znaczenie pszczyńskiego nabytku dla Fryderyka Erdmanna widać w zmianie tytułatury – został księciem Anhalt-Köthen-Pless. W 1769 roku założył w swych dobrach (w Murckach, dziś południowej dzielnicy Katowic) pierwszą na Górnym Śląsku kopalnię głębinową węgla kamiennego. Już rok później pałac pszczyński zaczęto ogrzewać wydobywanym tam paliwem. Fryderyk Erdmann zapoczątkował też na Górnym Śląsku hutnictwo szkła i cynku, a w samej Pszczynie założył manufakturę sukienniczą. Dzięki tego typu inwestycjom doprowadził swe dobra do rozkwitu. Ponadto przebudował pszczyński pałac w barokowym stylu. Jego syn, Fryderyk Ferdynand (1769-1830), inwestował za to w hutnictwo cynku i żelaza. A w 1816 roku poślubił córkę króla Prus Fryderyka Wilhelma II (i jego morganatycznej żony), Julię. W 1825 roku jego młodszy brat, Henryk (1778-1847, na obrazie), został pierwszym marszałkiem Śląskiego Sejmu Prowincjonalnego i uzyskał oficjalne podniesienie Pszczyny do rangi księstwa. Rok przed śmiercią przekazał dobra siostrzeńcowi Janowi Henrykowi X Hochbergowi (1806-1855), co zaczęło wielką karierę tamtego rodu...

Fryderyk Erdmann Anhalt-Köthen (ur. 1731r. w Köthen - zm. grudnia 1797r. w Pszczynie)

Fryderyk początkowo służył w armii pruskiej, ale z czasem znalazł się w szeregach armii francuskiej i to właśnie jako żołnierz Ludwika XVI walczył przeciw Prusom podczas wojny siedmioletniej. Dosłużył się wówczas własnego regimentu d'Anhalt, stopnia generalskiego, przyjaźnił się z ówczesnym szefem francuskiego rządu i pewnie zaszedłby daleko w Wersalu, gdyby nie propozycja wuja, Jana Erdmanna, który zaproponował mu przejęcie państwa pszczyńskiego w zamian za dożywotnią rentę.

Fryderyk Erdmann Anhalt-Köthen zgodził się na taką transakcję i wystąpił o inkolat (obywatelstwo) śląskie, a po latach także o tytuł szlachcica polskiego. Nie bardzo uśmiechało się to jednak królowi pruskiemu Fryderykowi II – wszak jako francuski generał był Anhalt-Köthen przedstawicielem wrogiej Prusom armii.

Anhalt-Köthen zastał na ziemi pszczyńskiej m.in. 3 browary, 2 huty szkła, 13 owczarni i 27 młynów. Sam założył słynną bażantarnię w Porębie, pszczyński szpital, liczne pasieki, cegielnię w Tychach oraz – dzięki sprowadzonym z Saksonii górnikom – na dobre uruchomił murckowską kopalnię węgla kamiennego, która na cześć jego syna nazwana została Emanuelssegen. Z czasem władca założył kolejne kopalnie, a węgiel z nich zaczął trafiać do Berlina i Wrocławia. Saksońscy robotnicy pojawili się także w paprocańskiej hucie Fryderyka.

Fryderyk Ferdynand Anhalt-Köthen (ur. 25 czerwca 1769r. w Pszczynie - zm. 23 sierpnia 1830r. w Köthen)

Młody książę założył m.in. hutę cynku w Wesolej (jedną z pierwszych na świecie), zaś „Śląsk stał się największym producentem cynku na świecie, a wielu ludzi dorobiło się na nim fortun” – pisał Jerzy Polak w II tomie „Pocztu panów i książąt pszczyńskich”. Świetnie rozwijała się hodowla zwierząt, a szczególnie koni, na które w czasie wojen napoleońskich był ogromny popyt. Paprocańska huta „Ludwik” eksportowała swe wyroby do Berlina, węgiel z książęcych kopalń trafiał na rynek krakowski, zaś drewno z pszczyńskich lasów do hut austriackich.

Rok 1816 to ślub z Julią Wilhelminą hrabianką von Brandenburg, córką króla Prus, Fryderyka Wilhelma II. Weselnicy i ich goście ubrani byli w stroje pszczyńskie. Dwa lata później dziedziczy księstwo Köthen, co sprawia, że zmuszony jest opuścić Pszczynę i przekazuje władzę nad nią swemu bratu Henrykowi.

Henryk Anhalt-Köthen (ur. 30 lipca 1778r. w Pszczynie - zm. 23 listopada 1847r. w Köthen)

W roku 1795 rozpoczął karierę w armii pruskiej. W 1806 r. walczył z wojskami napoleońskimi pod Auerstädt, gdzie został ranny. Następnie wrócił do Pszczyny, którą, pod nieobecność swego brata Fryderyka Ferdynanda, zarządzał.

Rok 1830 to śmierć brata Fryderyka Ferdynanda i konieczność przeniesienia się Henryka do Köthen. Nowym władcą Pszczyny miał zostać trzeci z braci – Ludwik Anhalt-Köthen. Tak też się wkrótce stało, ale nie na długo. Ludwik bowiem zmarł w roku 1841 i wtedy to panem na Pszczynie ponownie stał się Henryk – teraz już arcyksiążę i udzielny książę Rzeszy, który w Köthen wstawił się m.in. wydaniem zgody na kolejowe połączenie jego miasta z Berlinem. To jedna z pierwszych niemieckich linii kolejowych.

W roku 1846 – w zamian za roczną rentę w wysokości 30 tys. talarów - władzę w Pszczynie Henryk Anhalt-Köthen odstępuje Janowi Henrykowi X Hochbergowi. Tragiczny był to czas dla ziemi pszczyńskiej – głód i epidemie zabiły wielu poddanych księcia. Głód panował wówczas także i w Köthen, które książę – za rentę tej samej wysokości – oddał w ręce swych dwóch kuzynów z rodu Anhalt.

Ludwik Anhalt-Köthen (ur. 16 lipca 1783r. w Pszczynie - zm. 5 listopada 1841r. w Starej Wsi)

Ludwik Anhalt-Köthen był dziewiątym dzieckiem księcia Fryderyka Erdmanna Anhalt-Köthen i księżnej Luizy. Po śmierci ojca, Ludwik trafia na dwór w Wernigorode, skąd wywodziła się jego matka. Krótko służył też w pruskiej armii, gdzie jednak kariery nie zrobił. Od 1804 r. przebywa głównie w Pszczynie oraz w zbudowanym specjalnie dla niego w okolicach Starej Wsi pałacyku „Ludwikówka”. Tam oddaje się polowaniom i innym dworskim rozrywkom – chociażby komponowaniu walców, a nawet... sadownictwu. Zimą roku 1805 zorganizował np. kulig na 107 sań!

Część książęcych browarów i gorzelni zmodernizowano, zaś na Paprocanach, w tamtejszej hucie, pojawił się w 1835 r. Szkot John Baildon, budując w niej nowy, wielki piec. Powstawały też nowe kopalnie węgla kamiennego, a część z tych odkrywkowych kopalni, które zamknięto, książę kazał rekultywować, tak by po czasie możliwe było w tych miejscach uprawianie warzyw, czy roślin. Byłby więc Ludwik Anhalt-Köthen pierwszym śląskim ekologiem?

Najprawdopodobniej za wszystkie swe oszczędności kupił w 1840 r. dobra łodygowickie, w skład których wchodziły m.in. Szczyrk i Skrzyczne. W Beskidach planował uruchomić kurorty, które miały być konkurencją dla uzdrowisk alpejskich. Nie zdążył. Zmarł nagle 5 XI 1841 r.